

בס"ד, י"א אדר א' התשפ"ד

בבא קמא דף ק"י – גזל הגר בכהן טמא, בכה"ג אונן, במשמרת אחרת

מושגים:

1. עבודתה – כהן רשאי להקריב תמיד את הקרבנות של עצמו והוא מקבל את 'עבודתה' ועורה, כלומר שכר העבודה שזה הבשר וגם את העור.
2. קיץ המזבח – אלו קרבנות עולה שמקריבים בנדבה כשאין קרבנות אחרים להקריב כרגע על המזבח.

שאלות:

1. ברוכי הכהן טמא, האם הוא יכול למנות שליח שיקריב עבורו קרבן?
 - הברייתא לומדת מהפסוקים, שכהן רשאי להקריב תמיד את הקרבנות של עצמו, והוא מקבל את הבשר והעור. בנוסף כהן שרשאי להקריב, יכול גם למנות שליח שיקריב במקומו.
 - הברייתא מפרטת מקרים מיוחדים שבהם הכהן לא יכול להקריב או לאכול את הבשר,
 - אם הכהן בעל מום לא יכול להקריב ולכן גם לא יכול למנות שליח כרצונו. הוא נותן לאנשי המשמר שעובדים כרגע, להקריב. אבל הוא מקבל את {עבודתה}, כלומר שכר העבודה שזה הבשר וגם את העור.
 - אם הוא זקן או חולה, הוא יכול לעבוד בדוחק, ולכן הוא יכול למנות שליח כרצונו שיקריב בשבילו. אבל אכילה בדוחק לא נחשבת אכילה ולכן עבודתה ועורה שייכים לאנשי המשמר.
 - כהן טמא שהגיע תורו להקריב קרבן ציבור במשמרתו, כשכל הכהנים טמאים, נותנה כשליח לכל מי שירצה, מאחר וקרבנות ציבור קרבים בטומאה. ועבודתה ועורה שייכים לאנשי המשמר.
 - הגמ' שואלת אם כולם טמאים אז אף אחד לא יכול לאכול את הבשר, ואם יש טהורים אז טמאים לא רשאים להקריב? הגמ' מתרצת שיש אמנם טהורים אבל הם בעלי מום, והם יכולים לאכול אבל לא יכולים להקריב.
 - רב אשי אמר, שכהן גדול אונן, שמתו קרוביו, הוא אונן במשך יום המיתה, ואסור לו להיטמא לקרוביו (שנאמר 'לאביו ולאמו לא יטמא'), והוא רשאי להקריב קרבן באנינותו (שנאמר בהמשך 'ומן המקדש לא יצא ולא יחלל'), והוא לא מחלל את הקרבן. אבל הוא לא יכול לקבל חלק מהקרבן לאכול בלילה שלאחר יום האנינות, כי הוא לא ראוי לאכילה בשעת החלוקה. החידוש בדברי רב אשי, שהתורה מאפשרת לכהן הגדול גם למנות שליח להקרבה בזמן אנינותו, ולא רק להקריב בעצמו.
2. חנן גזל גר שמת, ומת בדרך בזמן שהעלה כסף ואשם לירושלים, מי מקבל את כסף הגזילה?
 - המשנה אומרת שהבנים של חנן מקבלים את כסף הגזילה, כי הוא זכה בזה מהגר

שמת. הוא זה שצריך להשיב את הכסף לכהנים לכפרה, וזה לא אפשרי לאחר מיתה. והאשם ירעה עד שיהיה בו מום, ואז הוא נמכר והכסף הולך לעולות נדבה לנקיץ המזבח, (שאלו קרבנות עולה שמקריבים בנדבה כשאינן קרבנות אחרים להקריב כרגע על המזבח).

אם האבא הגזלן כבר הספיק לתת את הכסף לכהנים לא ניתן להוציא את הכסף מהכהנים. (זה נלמד מהפסוק) בסוף הדף אבי מנסה לומר שגם השבת הכסף מכפרת ולא רק הקרבן, אחרת היה צריך להחזיר את הכסף לבנים, כי האבא לא נתן את הכסף על דעת שהוא ימות ללא כפרה.

[וזה לא דומה לקרבן חטאת שמתו בעליה שהיא מתה, כי למרות שהבעלים לא הקדישו על דעת שהם ימותו, זו הלמ"מ שחטאת תמות, ואשם ירעה באותם תנאים. זה גם לא דומה לאשה שנפלה לייבום לפני מוכה שחין, שנאמר שעל דעת זה לא הסכימה להתקדש, כי ר"ל אמר שאשה מוכנה להתחתן בכל מקרה, והתחתנה גם על דעת זה שתיפול לפני מוכה שחין לייבום].

הגמ' מביאה אוסף ברייתות שלומדות דיני השבת גזל הגר,

הברייתא לומדת מהפסוק על גזל הגר, 'האשם המושב', ש'אשם' הכוונה להחזר הקרן, וה'מושב' הכוונה לחומש. (ולא ניתן לומר שה'אשם' הכוונה לאיל, כי כתוב בהמשך 'מלבד איל הכיפורים'). ומכך שהתורה כינתה את הגזל 'אשם', רבא למד שכמו שלא ניתן להקריב קרבן אשם לחצאין, ולא בלילה, כך לא ניתן להשיב את גזל הגר בחצאים או בלילה.

(גם לא ניתן לומר הפוך ש'אשם' הכוונה לחומש והחומש מעכב את הכפרה כמו, כי נאמר והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו יוסף עליו. מכאן שאשמו זה הקרן. וזה ממון שמשתלם בראש כלומר כמו שנגב בתחילה. ולכן לא ניתן לפרש ש'אשמו' זה כפל כשבאו עדים והעידו שגנב).

3. יגל ממתין להחזיר את גזל הגר למקדש, עד שתגיע המשמרת של דודו כהן החבר שלו, מותר לו?

המשנה מביאה מספר דינים הנוגעים להשבת גזל הגר לכהנים,

- אדם צריך קודם להשיב את כסף הגזילה ורק לאחר מכן לתת למשמרת להקריב את הקרבן. (כפי שהגמ' תלמד מהפסוק בדף הבא). לכן אם הגזלן הביא את קרבן האשם למשמרת יהויריב שהיא המשמרת הראשונה, ואת הכסף למשמרת ידעיה שאחריה. אז אם הקרבן עדיין קיים כי בני יהויריב לא הקריבו אותו, יקריבו אותו בני ידעיה, אבל אם כבר הקריבו אותו, הגזלן צריך להביא אשם אחר לבני ידעיה.
- הגזלן יכול להמתין עד שתגיע משמרת מסויימת שהוא חפץ לתת לה את הכסף. אבל הוא לא יכול לתת להם את הקרבן עכשיו, כשעוד לא הגיע זמן המשמרת שלהם.
- בנוסף רבא לימד בגמ' שצריך שכסף הגזילה יספיק לכל כהני המשמרת כך שכל כהן יקבל לפחות שווה פרוטה מהישבון הגזילה.
- רבא שאל האם ניתן לתת את הכסף לבני ידעיה, אם הם מועטים ויש ש"פ לכל כהן. למרות שכרגע זמנה של משמרת יהויריב שהיא מרובה ואין מספיק כדי ש"פ לכל כהן? השאלה היא האם הוא צריך להשלים מכיסו ליהויריב שיהיה ש"פ לכולה. או

שמה בגלל שאין בה ש"פ ליהויריב, מראש היא נחשבת ממון של ידעיה, והגמ' נשארתי בתיקו.

○ רבא שאל האם הכהנים באותה משמרת יכולים להחליף, שכהן יאמר לחבירו, אני אטול את חלקך היום בגזל הגר, ואתה תיטול את חלקי בפעם הבאה. רבא פשט שמכיוון שהכתוב קראו לגזל הגר אשם, לא ניתן לחלוק כמו שלא ניתן לחלוק קרבנות בצורה הזו, (כמו שהגמ' לומדת במסכת מנחות)

4. עובד גזל חמץ מגר שמת, הוא יכול לאחר הפסח להשיב את החמץ לכהנים?

רבא שאל האם כהנים שקיבלו הישבון של גזל הגר, נחשבים יורשים, או מקבלי מתנה, הגמ' אומרת שהנפק"מ היא בחמץ שעבר עליו הפסח, שאם הם יורשים אפשר להשיב להם את החמץ כמו שהוא. אבל אם זו מתנה, זה צריך להיות שווה כסף, וחמץ לאחר הפסח הוא כעפר הארץ.

רב זעירא הסביר שהנפק"מ היא אחרת, האם צריך להפריש מעשר בהמה, מגזל הגר כשהשיבו יותר מעשר בהמות. כי לא מפרישים מעשר בהמה על בהמות שקיבל במתנה. אבל מירושה כן מפרישים.

הגמ' פושטת את השאלה מברייתא שמונה את 24 מתנות הכהונה, שבפרשת קרח, ובין השאר מונה את גזל הגר, מוכח שגזל הגר נחשב מתנה. [הברייתא אומרת שכל המתנות ניתנו בכלל פרט וכלל, שיש פסוק שכולל בתחילה ופסוק כולל בסוף ובאמצע פירוט כל מתנות הכהונה.

והמתנות ניתנו גם בברית מלח, כפי שאומר הפסוק. ולכן כל מי שמקיים ונותן את המתנות, נחשב שקיים את התורה כולה, שנדרשת בכפ"כ, וכאילו הקריב כל הקרבנות שניתנה בהם ברית מלח].